

Nikolina Levak, mag. psych.
Valamar Riviera d. d. Poreč
Hrvatska

doc. dr. sc. **Valnea Žauhar**
Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci
Hrvatska

ODNOS GLAZBENIH PREFERENCIJA I NAVIKA SLUŠANJA GLAZBE KOD SREDNJOŠKOLACA

Izvorni znanstveni rad

UDK 7.011:78.073-053.6](049.5)

Nacrtak

U istraživanju je ispitan odnos glazbenih preferencija, sklonosti slušanju i aktualnoga korištenja glazbe kod 329 srednjoškolaca (71.7 % djevojaka) prosječne dobi od 16 godina. Uz kontrolu roda, dobi i glazbenoga obrazovanja, emocionalno je slušanje pozitivno predviđalo preferencije prema suvremenoj glazbi, a kognitivno slušanje preferencije prema intenzivnoj glazbi. Pozitivni prediktori preferencija prema sofisticiranoj glazbi bili su kognitivno slušanje i slušanje u funkciji promjene raspoloženja. Aktualno korištenje glazbe pozitivno su predviđali kognitivno i pozadinsko slušanje te slušanje u funkciji promjene raspoloženja. Raspravljene su moguće implikacije dobivenih rezultata u osmišljavanju aktivnosti kojima bi se umjetnička glazba mogla približiti srednjoškolskoj populaciji.

Ključne riječi: aktualno korištenje glazbe, glazbene preferencije, sklonosti slušanju glazbe, srednjoškolci

UVOD

Slušanje glazbe adolescenti ističu kao jednu od najvažnijih aktivnosti kojoj posvećuju slobodno vrijeme (Gvozdanović i sur., 2019). Među poticajima za slušanje navode se zabava, distrakcija, uživanje u glazbi, zatim regulacija emocija te izgradnja identiteta i povezivanje s vršnjacima (Lonsdale i North, 2011). Slušanje glazbe razlikuje se ovisno o kontekstu u kojemu se glazba sluša, o tome sluša li se u društvu, u razredu ili u samoći te o tome je li je slušatelj sam odabrao za slušanje ili je to učinio netko drugi (North, Hargreaves i Hargreaves, 2004; Sloboda, 2010).

Učenici uglavnom slušanje glazbe kod kuće povezuju s ugodom i zabavom te je biraju slušati s ciljem regulacije raspoloženja i emocija, kao i zadovoljavanja socijalnih potreba. Slušanje glazbe u školi povezuju sa stjecanjem znanja i obavezom. Ta je razlika osobito izražena kod adolescenata (Boal-Palheiros i Hargreaves, 2001). Glazba koju učenici i adolescenti biraju slušati u slobodno vrijeme najčešće obuhvaća stilove koji su među njima popularni, kao što su *pop*, *rock*, suvremena glazba i slično (npr. Colley, 2008). S druge strane, slušanje je glazbe u školi pretežno usmjereno umjetničkoj glazbi koju tek rijetki biraju slušati u slobodno vrijeme (Lamont, Hargreaves, Marshall i Tarrant, 2003). Pritom umjetničku glazbu većinom preferiraju učenici glazbenih škola, odnosno ispitanici koji su prethodno već imali bogatija iskustva s njome (Colley, 2008; Woody, 2004).

Da bi se umjetnička glazba približila mladima, potrebno je uzeti u obzir njihove prirodne reakcije na glazbu, glazbene preferencije i navike slušanja (Woody, 2004). U novije se vrijeme najrazrađenijim modelom glazbenih preferencija (Schäfer i Melhorn, 2017) smatra model *MUSIC* koji su razvili Rentfrow, Goldberg i Levitin (2011). Prema tome su modelu glazbene preferencije konceptualizirane kroz pet dimenzija koje se odnose na preferencije prema blagoj (engl. *Mellow*), nepretencioznoj (engl. *Unpretentious*), sofisticiranoj (engl. *Sophisticated*), intenzivnoj (engl. *Intense*) i suvremenoj (engl. *Contemporary*) glazbi. Svaku je vrstu glazbe moguće opisati nizom auditornih (npr. glasna, instrumentalna, ritmična) i psiholoških obilježja (npr. složena, opuštajuća, tužna) koja ne moraju nužno biti povezana isključivo s pojedinim glazbenim stilom. Primjerice, blaga se glazba može opisati kao romantična, opuštajuća i spora, a takva su obilježja često prisutna u glazbenim brojevima koji pripadaju stilovima *soft rock*, *soul* i *R & B*. Nepretencioznu se glazbu može opisati kao iskrenu, autentičnu i kantautorsku, a u nju se uklapaju glazbeni stilovi kao što su *country* i *rockabilly*. Sofisticirana je glazba složena, inteligentna i umjetnička, a skladbe su takvih obilježja često prisutne u klasičnoj i *jazz*-glazbi. Obilježja su intenzivne glazbe napetost, glasnoća i energičnost kakva se nalazi u stilovima kao što su *rock*, *punk* i *heavy metal*. Suvremena se glazba može opisati kao recentna i ritmična, a neki su od stilova u kojima se nailazi na glazbene brojeve takvih obilježja *rap*, *reggae* i elektronička glazba.

Iako se glazbeni stilovi mogu uklopiti u model *MUSIC*, glazbene se preferencije mogu ispitivati i korištenjem sustavno odabranih glazbenih isječaka koji odražavaju ranije opisana obilježja različitih vrsta glazbe (Rentfrow i sur., 2011). Procjenjivanje sviđanja glazbenih isječaka pogodna je metoda za ispitivanje srednjoškolske populacije. Naime, moguće je procijeniti sviđanje isječka neovisno o (ne)poznavanju naziva stila ili pak karakteristika stila kojemu pojedini isječak pripada. Takvim pristupom svi ispitanici dobivaju jednaku mogućnost izražavanja vlastitih glazbenih preferencija (Žauhar i Levak, 2020).

Dosadašnja su istraživanja pokazala da su glazbene preferencije povezane s ličnošću pa je tako, primjerice, otvorenost konzistentno pozitivno povezana s preferencijama prema sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi (Schäfer i Melhorn, 2017). U istraživanjima se dobivaju i rodne razlike, pri čemu djevojke preferiraju blagu (Schwartz i Fouts, 2003) ili konvencionalnu glazbu (Reić Ercegovac i Dobrota, 2011), a u dijelu se istraživanja nailazi i na izraženije preferencije prema intenzivnijoj glazbi kod mladića (Clark i Giacomantonio, 2013; Žauhar i Levak, 2020). Preferencije su povezane i s glazbenim obrazovanjem (npr. Dobrota i Reić Ercegovac, 2014; Hargreaves, Comber i Colley, 1995), a više razine glazbenoga obrazovanja pozitivan su prediktor preferencija za sofisticiranu glazbu (Colley, 2008; Getz, Marks i Roy, 2014).

Glazbene su preferencije povezane i s motivima slušanja glazbe, odnosno sklonošću emocionalnomu, kognitivnomu ili pozadinskom slušanju. Emocionalno se slušanje pritom odnosi na korištenje glazbe s ciljem regulacije emocija, ali i s ciljem uživanja u samome doživljavanju emocija tijekom slušanja. Kognitivno je slušanje analitičko i karakterizira ga usmjeravanje pažnje na obilježja izvedbe koju se sluša ili strukturu glazbenoga djela, odnosno na reflektivno procesiranje glazbenoga sadržaja. Pozadinsko se slušanje odnosi na tendenciju prema slušanju glazbe tijekom obavljanja drugih aktivnosti, poput učenja ili druženja (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007). U nizu se istraživanja pokazalo da motivi slušanja predviđaju glazbene preferencije, no nalazi nisu uvijek konzistentni. Primjerice, u dijelu je istraživanja emocionalno slušanje pozitivno predviđalo preferencije prema tužnoj i blagoj glazbi (Chamorro-Premuzic, Fagan i Furnham, 2010; Žauhar i Levak, 2020), a u dijelu se izdvojilo kao pozitivni prediktor optimistične i konvencionalne (Getz i sur., 2014) te suvremene glazbe (Žauhar i Levak, 2020). Kognitivno se slušanje izdvojilo kao pozitivan prediktor preferencija prema intenzivnoj glazbi te negativan prediktor preferencija prema konvencionalnijim vrstama glazbe (Getz i sur., 2014; Žauhar i Levak, 2020). Nadalje, u dijelu istraživanja kognitivno je slušanje očekivano pozitivno predviđalo preferencije prema sofisticiranoj glazbi (Getz i sur., 2014; Vella i Mills, 2017), no takvi su rezultati u drugim istraživanjima izostali (Chamorro-Premuzic i sur., 2010; Žauhar i Levak, 2020). Valja napomenuti i to da su kognitivnomu slušanju skloniji pojedinci s glazbenim obrazovanjem (Getz

i sur., 2014). Pozadinsko slušanje glazbe pozitivno je predviđalo preferencije prema radosnoj glazbi i glazbi primjerenoj za druženja (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007; Žauhar i Levak, 2020). Takvo je slušanje kod adolescenata učestalo jer glazba prati većinu njihovih aktivnosti, uključujući druženja s prijateljima, komunikaciju putem računalnih aplikacija, pisanja zadaće, putovanja, bavljenje sportom i druge (Saarikallio i Erkkilä, 2007).

Osim navedenih, i druge funkcije slušanja potencijalno mogu biti važne u objašnjavanju preferencija i ponašanja povezanih s korištenjem glazbe. U kvalitativnoj analizi razloga zbog kojih adolescenti slušaju glazbu gotovo su svi ispitanici (96 %) naveli da je slušaju s ciljem izražavanja emocija i regulacije raspoloženja (Lonsdale i North, 2011), što se izdvaja i u drugim istraživanjima (npr. Schäfer, 2016). Pritom je za većinu ispitanika slušanje usmjereno upravljanju vlastitim razinama pobuđenosti pa tako izvještavaju da glazbu koriste da bi se opustili, smirili, motivirali, podigli razinu uzbuđenja i energije te poboljšali raspoloženje (Lonsdale i North, 2011; Saarikallio i Erkkilä, 2007). Poboljšanje raspoloženja osobito je istaknuto kad adolescenti imaju priliku sami birati kojim će se glazbenim aktivnostima izložiti (Saarikallio i Erkkilä, 2007). Općenito, stečena iskustva slušanja glazbe usmjerena ostvarivanju neke funkcije, poput promjene raspoloženja, predviđaju efikasnost korištenja takve glazbe u funkciji kasnijega ostvarivanja sličnih ciljeva. Stečena iskustva slušanja predviđaju i preferencije prema glazbi koja se u takvim situacijama slušala (Schäfer, 2016). U skladu s time na klasičnu glazbu više reaguju mladi koji su imali iskustva s njezinim emocionalnim doživljavanjem te izražavaju veće preferencije prema takvoj glazbi (Woody i Burns, 2001). Angažirano je slušanje stoga relevantan faktor u razumijevanju navika slušanja kod adolescenata jer potencijalno produbljuje sam doživljaj glazbe, osobito ako su takvom slušanju prethodila iskustva koja su za adolescente važna.

Prilikom ispitivanja navika slušanja informativno je provjeriti i stvarno ili aktualno korištenje glazbe kako bi se utvrdio odnos između individualnih razlika i ponašajnog aspekta korištenja glazbe. Aktualno se korištenje glazbe odnosi na razmjere u kojima ljudi kupuju ili preuzimaju glazbu s interneta, odlaze na koncerte te čitaju i gledaju dokumentarne filmove o glazbenicima (Chamorro-Premuzic, Swami i Chermakova, 2012). Zahvaljujući razvoju tehnologije pristup je glazbi danas brz i jednostavan, a mladi je najčešće konzumiraju putem mobilnih telefona, prijenosnih računala ili drugih sličnih uređaja (npr. *mp3 playera*), preuzimaju je s interneta te dijele sa svojim prijateljima. U recentnome istraživanju Gvozdanović i suradnika (2019) provedenome u Hrvatskoj 54 % mladih istaknulo je da često koristi internet upravo za preuzimanje i slušanje glazbe, a njih 51 % često ga koristi za međusobno dijeljenje slika, videa ili glazbe. Na aktualno korištenje glazbe kod adolescenata utječe i važnost koju u tome razdoblju za njih imaju glazbeni izvođači, njihovi idoli (Raviv, Bar-Tal, Raviv i Ben-

Horin, 1996). Naime, usmjerenost na glazbene izvođače pospješuje korištenje glazbe kupovanjem glazbenih albuma, istraživanjem i prikupljanjem informacija o izvođačima putem čitanja, pregledavanja dokumentarnih filmova ili snimki te odlascima na njihove koncerte. U istraživanju (Chamorro-Premuzic i sur., 2012) u kojemu su ispitani odnosi motiva slušanja glazbe, aktualnoga korištenja glazbe, ličnosti, emocionalne inteligencije i dobi pokazalo se da su motivi slušanja snažniji (pozitivni) prediktori aktualnoga korištenja glazbe od dispozicijskih, pa čak i demografskih varijabli individualnih razlika. Zaključeno je da veća sklonost pojedinca slušanju glazbe iz različitih razloga vodi i njezinu učestalijem korištenju.

CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

U ovome je istraživanju ispitano u kojoj su mjeri emocionalno, kognitivno i pozadinsko slušanje te slušanje u funkciji promjene raspoloženja povezani s glazbenim preferencijama i aktualnim korištenjem glazbe. Pritom su u obzir uzete i potencijalne rodne razlike, kao i razlike u glazbenome obrazovanju. Očekivalo se da će rod predviđati preferencije prema blagoj glazbi, i to tako da će je djevojke preferirati (Žauhar i Levak, 2020). Očekivalo se da će glazbeno obrazovanje pozitivno predviđati preferencije prema sofisticiranoj glazbi (Colley, 2008; Getz i sur., 2014), kao i aktualno korištenje glazbe, jer su pojedinci s glazbenim obrazovanjem općenito više uključeni u glazbene aktivnosti. Povrh roda i glazbenoga obrazovanja, očekivalo se i da će različite sklonosti slušanju doprinijeti objašnjenju glazbenih preferencija, kao i aktualnoga korištenja glazbe. Na primjer, očekivalo se da će emocionalno slušanje pozitivno predviđati preferencije prema blagoj glazbi jer je ona pogodna za takvu vrstu angažiranoga slušanja (Chamorro-Premuzic i sur., 2010). Pretpostavilo se da će također emocionalno, ali i pozadinsko slušanje pozitivno predviđati preferencije prema suvremenoj glazbi (Žauhar i Levak, 2020) zbog njezine sveprisutnosti u medijima, što je čini bliskom ispitanoj populaciji. Pretpostavilo se i da će kognitivno slušanje pozitivno predviđati preferencije prema sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi (Getz i sur., 2014) jer obje vrste glazbe imaju karakteristike pogodne za takvu vrstu analitičkoga slušanja (Rentfrow i sur., 2011). Konačno, pretpostavilo se da će različite sklonosti slušanju glazbe pozitivno doprinijeti objašnjenju varijance aktualnoga korištenja glazbe (Chamorro-Premuzic i sur., 2012).

METODA

ISPITANICI

U istraživanju je sudjelovalo 329 učenika srednjih škola iz Rijeke, Pule, Pazina i Opatije (71.7 % djevojaka) raspona dobi od 14 do 19 godina ($M = 16.13$; $SD = 1.27$). Od ukupnoga broja ispitanika 76 % nije imalo glazbeno obrazovanje, 14 % završilo je osnovnu glazbenu školu, a 10 % pohađalo je srednju glazbenu školu u trenutku provedbe istraživanja.

INSTRUMENTARIJ

Upitnik općih podataka sadržavao je pitanja o rodu, dobi te razini redovnoga i glazbenog obrazovanja.

Glazbene preferencije mjerene su kroz procjene sviđanja glazbenih isječaka (Rentfrow i sur., 2011) validiranih na hrvatskome uzorku mladih ispitanika (Žauhar i Levak, 2020). Korišten je 21 isječak, svaki u trajanju od 15 sekundi. Popis isječaka dostupan je u radu Žauhar i Levak (2020). Procjene su sviđanja isječaka ispitanici davali na protokolu za odgovore, gdje se uz svaki redni broj prezentiranoga isječka nalazila Likertova skala procjene sviđanja od pet stupnjeva. Pritom je 1 značilo da se isječak ispitaniku uopće ne sviđa, dok je 5 značilo da mu se sviđa u potpunosti.

Inventar motiva slušanja glazbe (*Uses of Music Inventory*, UMI, Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007) sastoji se od 15 tvrdnji i mjeri emocionalno (primjer tvrdnje: *Kad slušam tužne pjesme, osjećam se veoma emocionalno*), kognitivno (primjer tvrdnje: *Često uživam analizirajući složene glazbene kompozicije*) te pozadinsko slušanje glazbe (primjer tvrdnje: *Ako ne slušam glazbu dok nešto radim, često se dosađujem*). Svaka se supskala sastoji od pet tvrdnji, a slaganje sa svakom tvrdnjom procjenjuje se na skali Likertova tipa od pet stupnjeva gdje 1 znači *uopće se ne slažem*, a 5 *u potpunosti se slažem*. Iako je upitnik validiran na hrvatskome uzorku mladih ispitanika (Žauhar i Levak, 2020), na ovome se uzorku zadovoljavajuće pouzdanosti supskala (*Tablica 1.*) dobivaju tek kad se iz supskale emocionalnoga slušanja izostavi tvrdnja *Nisam jako nostalgičan/-na kad slušam stare pjesme koje sam običavao/-la slušati*, a iz supskale kognitivnoga slušanja tvrdnja *Ne volim slušati pop-glazbu jer je ona vrlo primitivna*. Tvrdnja izostavljena iz supskale emocionalnoga slušanja potencijalno se povezuje s dugotrajnijim iskustvom slušanja glazbe, što je čini manje prikladnom za ispitivanje na srednjoškolskomu uzorku. S druge strane, tvrdnja izostavljena iz supskale kognitivnoga slušanja sadržajem odstupa od

drugih čestica te supskale koje izravnije zahvaćaju sam kognitivni angažman tijekom slušanja. U svim analizama prikazanima u ovome radu navedene su čestice izostavljene, odnosno korištena je verzija skale s ukupno 13 tvrdnji.

Skala aktualnoga korištenja glazbe (Music Consumption Scale, MCS, Chamorro-Premuzic i sur., 2012) mjeri učestalost korištenja glazbe u svakodnevnim uvjetima. S engleskoga na hrvatski jezik skalu su nezavisno prevele autorice ovoga rada. Zatim ju je s hrvatskoga na engleski jezik prevela nezavisna prevoditeljica. Neslaganja u prijevodima raspravljena su i usuglašena. Skala se sastoji od 10 tvrdnji (*Prilog*) i za svaku se procjenjuje učestalost uključivanja u navedene aktivnosti. Na engleskome se jeziku koristi skala Likertova tipa u kojoj 1 znači *vrlo rijetko*, a 5 *vrlo često*. U ovome je istraživanju skala procjene izmijenjena u odnosu na originalnu verziju kako bi se obuhvatila mogućnost da ispitanici nekoj od navedenih aktivnosti nikada ne pristupaju. U skladu s time 1 je značilo da određenoj aktivnosti ispitanici ne pristupaju *nikada*, a 5 da joj pristupaju *vrlo često*.

Slušanje glazbe u funkciji promjene raspoloženja skala je priređena za potrebe ovoga istraživanja i sastoji se od 5 tvrdnji koje su Wöllner, Ginsborg i Williamon (2011) formulirali na temelju istraživanja Slobode (1999/2005). Postupak prijevoda čestica bio je jednak kao za *Skalu aktualnoga korištenja glazbe*. Primjeri tvrdnji su *Glazba popravila loše raspoloženje* i *Glazba me smiruje, opušta i/ili smanjuje stres*. Ispitanici na skali od 1 do 7 procjenjuju koliko često glazba na njih djeluje na navedene načine, pri čemu 1 znači *nikada*, a 7 *uvijek*.

POSTUPAK

Roditeljima učenika i samim učenicima unaprijed je pismeno objašnjena svrha istraživanja. Roditelji svih učenika potpisali su informirani pristanak.

Istraživanje je provedeno u nekoliko srednjih škola u Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji te na Filozofskome fakultetu u Rijeci. Prilikom provođenja istraživanja u školi u njemu su istovremeno sudjelovali svi učenici jednoga razreda. Kad je provedba održana na Fakultetu, istraživanju su istovremeno pristupali učenici različitih škola, a ukupno ih je u jednoj skupini bilo najviše 25.

U prvome su dijelu istraživanja ispitanici procijenili stupanj svidanja 21 glazbenoga isječka, čime su ispitane preferencije prema blagoj, intenzivnoj, sofisticiranoj, nepretencioznoj i suvremenoj glazbi (Rentfrow i sur., 2011). Pritom su korištena četiri slučajna redoslijeda prezentacije isječaka. U drugome su dijelu istraživanja ispitanici ispunili upitnike opisane u poglavlju o instrumentariju. Istraživanje je ukupno trajalo oko 20 minuta.

REZULTATI

Deskriptivni podatci i pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije za sve korištene mjere prikazani su u *Tablici 1*. Budući da je *Skala aktualnoga korištenja glazbe* (Chamorro-Premuzic i sur., 2012) prvi put primijenjena u ovome istraživanju, konfirmatornom faktorskom analizom u programu AMOS 26.0 provjerena je prikladnost njezine jednofaktorske strukture. Slaganje podataka s modelom pokazalo se nedovoljno prikladnim kad je u analizu uključeno svih 10 čestica ($\chi^2_{[35]} = 148.42, p < .001; NC = 4.24; NFI = .72; CFI = .76; RMSEA = .10; SRMR = .08$). Kad su iz analize izostavljene dvije čestice s najnižim faktorskim zasićenjima (*Prilog*), testirani se model pokazao prikladnijim ($\chi^2_{[20]} = 73.32, p < .001; NC = 3.66; NFI = .83; CFI = .87; RMSEA = .09; SRMR = .06$) ako se u obzir uzmu blaži kriteriji procjene prikladnosti modela (Bollen i Long, 1993; Hu i Bentler, 1998). Iz *Tablice 1*. moguće je zamijetiti da je pouzdanost skale prihvatljiva i približno odgovara pouzdanosti dobivenoj u originalnome istraživanju (Chamorro-Premuzic i sur., 2012). U svim je daljnjim analizama prikazanima u ovome radu korištena skraćena verzija skale koja uključuje osam čestica.

Pouzdanosti ostalih mjera kreću se u rasponu od umjerenih do visokih te također približno odgovaraju pouzdanostima koje se na istim mjerama dobivaju u drugim istraživanjima (npr. Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007; Žauhar i Levak, 2020).

U *Tablici 1*. prikazane su i rodne razlike za svaku od korištenih mjera. Primjećuje se da djevojke češće aktualno koriste glazbu od mladića, iskazuju veće preferencije prema blagoj glazbi, sklonije su glazbu slušati emocionalno i u pozadini te u funkciji promjene raspoloženja. Veličine efekta pritom se kreću u rasponu od umjerenih do velikih (Cohen, 1992).

Tablica 1. Deskriptivni podatci i pouzdanosti korištenih mjera te rodne razlike u korištenim mjerama

	BROJ ČESTICA	CIJELI UZORAK			UČENICE		UČENICI		RODNE RAZLIKE		
		N	M(SD)	α	N	M(SD)	N	M(SD)	t	df	d
Aktualno korištenje glazbe	8	329	2.74 (0.80)	.71	233	2.84 (0.75)	92	2.50 (0.84)	3.55***	323	0.43
Blaga glazba	3	327	3.10 (0.93)	.68	232	3.23 (0.91)	91	2.76 (0.92)	4.21***	321	0.51
Nepretenciozna glazba	3	328	3.05 (0.92)	.68	232	3.04 (0.95)	92	3.09 (0.81)	0.43	322	0.06
Sofisticirana glazba	6	328	2.89 (0.92)	.84	232	2.90 (0.91)	92	2.88 (0.94)	0.13	322	0.02
Intenzivna glazba	5	328	2.77 (1.09)	.90	232	2.72 (1.06)	92	2.88 (1.18)	1.15	322	0.14
Suvremena glazba	4	328	2.80 (0.89)	.70	232	2.80 (0.94)	92	2.82 (0.74)	0.13	322	0.02
Emocionalno slušanje	4	328	3.73 (0.81)	.68	232	3.92 (0.69)	92	3.26 (0.89)	7.15***	322	0.83
Kognitivno slušanje	4	327	2.24 (0.81)	.70	231	2.22 (0.81)	92	2.32 (0.85)	1.07	321	0.12
Pozadinsko slušanje	5	329	3.80 (0.79)	.64	233	3.95 (0.72)	92	3.47 (0.85)	5.04***	323	0.61
Slušanje u funkciji promjene raspoloženja	5	329	5.68 (0.98)	.77	233	5.82 (0.94)	92	5.34 (1.01)	4.05***	323	0.49

*** $p < .001$

Nadalje, izračunane su korelacije između glazbenoga obrazovanja i svih korištenih mjera. Glazbeno je obrazovanje pozitivno povezano s aktualnim korištenjem glazbe ($r = .41$), kao i s preferencijama prema blagoj ($r = .24$), nepretencioznoj ($r = .15$) i sofisticiranoj glazbi ($r = .44$). Osim toga, povezano je s kognitivnim ($r = .27$) i pozadinskim slušanjem ($r = .15$) te sa slušanjem u funkciji promjene raspoloženja ($r = .21$). Sve su povezanosti značajne na razini $p < .001$ i kreću se od niskih do umjerenih. One upućuju na izraženije

sklonosti slušanju glazbe te veće preferencije prema navedenim vrstama glazbe kod ispitanika s većim glazbenim obrazovanjem.

Uzimajući u obzir navedene povezanosti i razlike, rod i glazbeno obrazovanje kontrolirani su prilikom provedbe sljedećih analiza.

ODNOS GLAZBENIH PREFERENCIJA I NAVIKA KORIŠTENJA GLAZBE

S ciljem ispitivanja odnosa glazbenih preferencija, sklonosti slušanju te aktualnoga korištenja glazbe izračunane su parcijalne korelacije uz kontrolu roda i glazbenoga obrazovanja (*Tablica 2.*).

Četiri dimenzije glazbenih preferencija, odnosno preferencije prema blagoj, nepretencioznoj, sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi međusobno su nisko do umjereno pozitivno povezane. Korelacije preferencija prema suvremenoj glazbi s ostalim dimenzijama izostaju. Motivi slušanja glazbe međusobno su nisko do umjereno pozitivno povezani, dok su korelacije sa slušanjem glazbe u funkciji promjene raspoloženja pozitivne i umjerene.

Aktualno je korištenje glazbe nisko pozitivno povezano s preferencijama prema blagoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi, a povezano je i sa sklonostima slušanju glazbe. Nadalje, emocionalno je slušanje nisko pozitivno povezano s preferencijama prema blagoj i suvremenoj glazbi, kognitivno s preferencijama prema sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi, a pozadinsko s preferencijama prema suvremenoj glazbi. Slušanje u funkciji promjene raspoloženja nisko je pozitivno povezano s preferencijama prema sofisticiranoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi.

Tablica 2. Povezanosti navika korištenja i slušanja glazbe te glazbenih preferencija (uz kontrolu roda i glazbenoga obrazovanja)

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Aktualno korištenje glazbe
1. Blaga glazba	.18**	.42***	.13*	.11	.13*	-.01	.10	.10	.11*
2. Nepretenciozna glazba		.27***	.27***	.05	-.01	-.05	-.01	-.04	-.04
3. Sofisticirana glazba			.12*	.09	.06	.13*	.03	.17**	.07
4. Intenzivna glazba				.10	.01	.13*	.06	.11*	.24***
5. Suvremena glazba					.19**	.04	.11*	.18**	.19**
6. Emocionalno slušanje						.25***	.38***	.54***	.32***
7. Kognitivno slušanje							.14*	.24***	.31***
8. Pozadinsko slušanje								.41***	.31***
9. Slušanje u funkciji promjene raspoloženja									.38***

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

S ciljem ispitivanja sudjeluju li različite sklonosti slušanju glazbe povrh roda, dobi i glazbenoga obrazovanja u objašnjenju varijance glazbenih preferencija i aktualnoga korištenja glazbe, provedene su hijerarhijske regresijske analize (Tablica 3.). U prvome su koraku uneseni dob i rod, a u drugome glazbeno obrazovanje. Glazbeno je obrazovanje kodirano kroz dvije indikatorske varijable (*završena osnovna glazbena škola; trenutno pohađa srednju glazbenu školu*) s referentnom kategorijom koja označava izostanak glazbenoga obrazovanja. U trećemu su koraku unesene sklonosti slušanju glazbe.

Iz Tablice 3. moguće je uočiti da glazbeno obrazovanje pozitivno predviđa preferencije prema blagoj i sofisticiranoj glazbi, a da kognitivno slušanje i slušanje u funkciji promjene raspoloženja doprinose objašnjenju varijance samo preferencija prema sofisticiranoj glazbi. Kognitivno je slušanje pozitivni prediktor preferencija prema intenzivnoj glazbi, dok je emocionalno slušanje pozitivni, a glazbeno obrazovanje negativni prediktor preferencija prema suvremenoj glazbi. Jedini je pozitivni prediktor preferencija prema nepretencioznoj glazbi dob. Ukupne količine objašnjene varijance vrlo su niske za preferencije prema nepretencioznoj, intenzivnoj i suvremenoj (< 10 %) te nešto više za preferencije prema blagoj (14 %) i sofisticiranoj glazbi (24 %).

Kod aktualnoga se korištenja glazbe kao negativni prediktor izdvojio rod, ukazujući na to da su djevojke sklonije češće koristiti glazbu od mladića, dok su obje varijable glazbenoga obrazovanja pozitivni prediktor. U trećemu koraku rod prestaje biti značajnim prediktorom, glazbeno obrazovanje nastavlja biti značajnim prediktorom, a povrh toga kao značajni pozitivni prediktori izdvajaju se kognitivno i pozadinsko slušanje glazbe, kao i slušanje u funkciji promjene raspoloženja. Ukupna količina objašnjene varijance aktualnoga korištenja glazbe iznosi 41 %.

Tablica 3. Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza za dimenzije glazbenih preferencija i aktualno korištenje glazbe

Prediktorske varijable	Dimenzije glazbenih preferencija					Aktualno korištenje glazbe	
	Blaga glazba	Nepreten- cizna glazba	Sofisticirana glazba	Intenzivna glazba	Suvremena glazba		
1. korak	Dob	.02	.17**	.08	.09	.01	.03
	Rod	-.23***	.00	-.02	.04	.01	-.20***
	$F(2,314)$	8.74***	4.75**	1.08	1.71	.04	6.28**
	R^2	.05	.03	.01	.01	.00	.04
2. korak	Dob	-.04	.15**	-.01	.08	.05	-.02
	Rod	-.22***	.00	.00	.04	.00	-.19***
	OGŠ	.06	.08	.17**	.02	.07	.28***
	SGŠ	.26***	.11	.44***	.04	-.11	.35***
	$F(4,312)$	10.42***	3.73**	19.30***	1.01	1.44	20.49***
	R^2	.12	.05	.20	.01	.02	.21
3. korak	$R^2\Delta$.07***	.02	.19***	.00	.02	.17***
	Dob	-.04	.15*	.01	.09	.06	-.01
	Rod	-.16**	.00	.00	.04	.09	-.08
	OGŠ	.05	.08	.13*	-.03	.06	.20***
	SGŠ	.25***	.12*	.39***	-.01	-.15*	.23***
	ES	.10	-.02	-.07	-.10	.17*	.11
	KS	-.04	-.02	.11*	.14*	-.03	.21***
	PS	.07	.02	-.04	.04	.01	.15**
	PR	.03	-.02	.19**	.14	.10	.20**
	$F(8,308)$	6.16***	1.90	11.91***	2.04*	2.80**	26.65***
R^2	.14	.05	.24	.05	.07	.41	
$R^2\Delta$.02	.00	.04***	.04*	.05**	.20***	

Napomena:

Rod je kodiran na sljedeći način: 0 = ženski, 1 = muški. Za sve su prediktore prikazani standardizirani koeficijenti (β). OGŠ = završena osnovna glazbena škola; SGŠ = trenutno pohađa srednju glazbenu školu; ES = emocionalno slušanje; KS = kognitivno slušanje; PS = pozadinsko slušanje; PR = slušanje u funkciji promjene raspoloženja. * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

RASPRAVA

U ovome je istraživanju ispitan odnos glazbenih preferencija, sklonosti slušanju glazbe, kao i aktualnoga korištenja glazbe. Budući da na sve navedene varijable mogu utjecati rod i glazbeno obrazovanje, i te su varijable uzete u obzir.

Jedina dobivena rodna razlika u glazbenim preferencijama odnosi se na izraženije preferencije prema blagoj glazbi kod djevojaka u usporedbi s mladićima. Iako u dijelu istraživanja mladići više od djevojaka preferiraju intenzivnu glazbu (Clark i Giacomantonio, 2013; Dobrota, Reić Ercegovac i Habe, 2019), takva je razlika ovdje izostala. Dobiveni su rezultati u skladu s istraživanjem u kojemu su glazbene preferencije ispitanice putem procjena sviđanja karakteristika glazbe koje se mogu svrstati u blagu (npr. mirna i opuštajuća) i intenzivnu (npr. odsvirana s puno gitara, divlja i nasilna; Schwartz i Fouts, 2003). I u tome su istraživanju djevojke više od mladića preferirale blagu glazbu, no izražavale su podjednake preferencije prema intenzivnoj glazbi kao i mladići. Izraženije preferencije prema glazbi blažih karakteristika kod adolescentica mogu biti rezultat toga da ona odražava sadržaje za koje same djevojke procjenjuju da su u tome razdoblju za njih relevantni, poput uspostavljanja emocionalnih odnosa.

Sukladno tomu, u ovome su istraživanju djevojke pokazale i veću sklonost emocionalnomu slušanju glazbe te slušanju u funkciji promjene raspoloženja. Glazba u većoj mjeri ispunjava emocionalne potrebe djevojaka počevši već od rane dobi (North, Hargreaves i O'Neil, 2000), a djevojke su nešto sklonije slušati glazbu kako bi se utješile (Ter Bogt, Vieno, Doornwaard, Pastore, van den Eijnden, 2016). Osim toga, ispitanice mogu biti osjetljivije na neke ekspresivne značajke glazbe (Webster i Weir, 2005; Kamenetsky, Hill i Trehub, 1997) koje potencijalno mogu doprinijeti regulaciji emocija i raspoloženja.

U ovome se istraživanju pokazalo i da su djevojke sklonije glazbu slušati u pozadini te je u većoj mjeri i aktualno koristiti, što može biti posljedica toga da ispitanice koriste glazbu s ciljem ispunjavanja većega broja funkcija (Boer i sur., 2012).

ODNOS GLAZBENIH PREFERENCIJA, GLAZBENOGA OBRAZOVANJA, NAVIKA SLUŠANJA I KORIŠTENJA GLAZBE

Kad se sagledaju prediktori pojedinih dimenzija glazbenih preferencija, među kontrolnim je varijablama rod predviđao samo preferencije prema blagoj glazbi, i to tako da su djevojke izražavale veće preferencije. Preferencije prema blagoj glazbi pozitivno je predviđalo i trenutno pohađanje srednje glazbene škole, no iako očekivan (Chamorro-Premuzic i sur., 2010; Žauhar i Levak, 2020), doprinos je emocionalnoga slušanja

glazbe izostao. S druge strane, trenutno je pohađanje srednje glazbene škole negativno predviđalo preferencije prema suvremenoj glazbi, a emocionalno se slušanje izdvojilo kao pozitivan prediktor. Takav nalaz može biti posljedica toga što mladi koriste glazbu koja je često prisutna u medijima i time njima bliska s ciljem ispunjavanja emocionalnih potreba.

Preferencije prema nepretencioznoj glazbi pozitivno je predviđala samo dob, ukazujući na to da je stariji srednjoškolci više preferiraju. Kao i u istraživanju glazbenih preferencija kod nešto starijih ispitanika (Žauhar i Levak, 2020), motivi slušanja nisu doprinijeli objašnjenju varijance kriterija. U ovome je istraživanju također repliciran nalaz da je kognitivno slušanje pozitivan prediktor preferencija prema intenzivnoj glazbi (Getz i sur., 2014; Žauhar i Levak, 2020). Ta se povezanost može objasniti time što određeni podstilovi takve glazbe sadrže tehnički zahtjevne elemente koji je čine zanimljivom za analizu tijekom slušanja.

U skladu s istraživanjima koja su uključivala tek nešto starije ispitanike (Colley, 2008; Getz i sur., 2014), preferencije prema sofisticiranoj glazbi očekivano je pozitivno predviđalo glazbeno obrazovanje, i to završena osnovna glazbena škola, kao i trenutno pohađanje srednje glazbene škole. Povrh glazbenoga obrazovanja kognitivno se slušanje, također očekivano (Getz i sur., 2014), izdvojilo kao pozitivan prediktor. Osim toga, i slušanje u funkciji promjene raspoloženja značajno je pozitivno predviđalo preferencije prema sofisticiranoj glazbi. Njezine karakteristike poput onih da je složena i inteligentna te nerijetko instrumentalna (Rentfrow i sur., 2011) čine je prikladnom za kognitivno angažirano slušanje. S druge strane, uzevši u obzir njezinu izražajnost, širok raspon stanja koja je njome moguće dočarati ili inducirati (Västfjäll, 2001) te karakteristike koje se takvoj glazbi pripisuju, poput onih da je inspirirajuća ili pak opuštajuća (Rentfrow i sur., 2011), moguće je objasniti povezanost sa slušanjem u funkciji promjene raspoloženja. Sličan je nalaz dobiven i u istraživanju Dobrote i suradnica (2019) koje je pokazalo da su izraženije preferencije prema složenoj i refleksivnoj glazbi povezane s ostvarivanjem emocionalnih (ali i drugih) funkcija.

Kad govorimo o aktualnome korištenju glazbe, pokazalo se da su djevojke sklonije češće tako koristiti glazbu od mladića. Osim toga, i završena osnovna glazbena škola te trenutno pohađanje srednje glazbene škole izdvojili su se kao pozitivni prediktori. Međutim, kad se u analizu uključe sklonosti slušanju glazbe, rod prestaje biti značajnim prediktorom, a kognitivno i pozadinsko slušanje glazbe, kao i slušanje u funkciji promjene raspoloženja ističu se kao pozitivni prediktori. Takav je nalaz u skladu s rezultatima istraživanja Chamorro-Premuzica i suradnika (2012) i upućuje na to da što iz više razloga pojedinac koristi glazbu (s ciljem promjene raspoloženja, zbog kognitivnoga angažmana ili kao pozadinu tijekom obavljanja drugih aktivnosti), to su aktivnosti koje odražavaju aktualno korištenje glazbe izraženije i mnogobrojnije. Doprinos glazbenoga

obrazovanja u skladu je s pretpostavkom da su glazbeno obrazovaniji pojedinci više uključeni u ponašanja povezana s konzumacijom glazbe, poput odlazaka na koncerte, usmjerenijega preslušavanja glazbe i istraživanja o glazbenicima. Nastavno na navedeno, glazbeno je obrazovanje u ovome istraživanju bilo pozitivno povezano i s kognitivnim i s pozadinskim slušanjem te sa slušanjem u funkciji promjene raspoloženja, što dodatno ukazuje na raznovrsnije načine korištenja glazbe kod glazbeno obrazovanih pojedinaca. Međutim, u budućim bi istraživanjima valjalo razdvojiti aktualno korištenje glazbe koje je usko povezano s glazbenim obrazovanjem i u funkciji zadataka koji se izvršavaju u glazbenim školama (npr. preslušavanje izvedbi drugih izvođača u funkciji usavršavanja vlastite interpretacije ili čitanje biografija skladatelja o kojima se uči u glazbenoj školi) od korištenja glazbe u slobodno vrijeme (npr. preslušavanje izvedbi s ciljem opuštanja ili čitanje biografija članova omiljenoga glazbenog sastava). Na taj bi se način moglo izravnije usporediti aktualno korištenje glazbe kod ispitanika čije će bavljenje glazbom potencijalno u budućnosti postati njihovom profesijom i onih koji glazbu konzumiraju isključivo u slobodno vrijeme.

IMPLIKACIJE ISTRAŽIVANJA O NAVIKAMA SLUŠANJA GLAZBE U SLOBODNO VRIJEME ZA NASTAVU GLAZBE U OPĆEOBRAZOVNIM ŠKOLAMA

Dobiveni obrasci rezultata o navikama slušanja i korištenja glazbe u slobodno vrijeme mogu biti korisni kod osmišljanja aktivnosti kojima bi se srednjoškolcima mogla približiti umjetnička glazba koja se uobičajeno sluša u školi (Boal-Palheiros i Hargreaves, 2001; North i sur., 2000). Slušanje koje uključuje osobni angažman i istovremeno je ugodno pospješuje vjerojatnost da će se pojedinac zainteresirati za neku skladbu. U školi je subjektivno slušanje moguće ostvariti u onoj mjeri u kojoj je to prikladno u razrednome okruženju (Vidulin, Plavšić i Žauhar, 2020; Woody, 2004). Međutim, imajući u vidu da adolescenti glazbu usmjereno slušaju kad su sami te uzevši u obzir da su je skloniji slušati s ciljem regulacije emocija i raspoloženja te u pozadini tijekom obavljanja drugih aktivnosti, školsku je nastavu poželjno dopuniti zadacima kojima bi se slušanje umjetničke glazbe uklopilo u za njih prirodniji kontekst slušanja. Takvu bi funkciju mogli ostvariti domaći istraživački glazbeni zadatci. Primjerice, zadatak može biti odabir djela po vlastitome izboru iz opusa skladatelja o kojemu se govorilo na satu te preslušavanje toga djela nekoliko puta s ciljem opuštanja (ili nekim drugim, ovisno o ishodu koji se tim zadatkom želi ostvariti), a zatim priprema kratkoga osvrt na doživljeno iskustvo (za više primjera domaćih zadataka, kao i učeničkih refleksija na te zadatke v. u npr. Vidulin i sur., 2020). Uz veću razinu izbornosti, čime se uvažavaju razlike

u glazbenim ponašanjima i sklonostima slušanja, adolescenti se detaljnije upoznaju s umjetničkom glazbom i s funkcijama koje ona može potencijalno ostvariti. Da bi pojedinac koristio glazbu za neku funkciju, mora je poznavati (Sloboda, 1999/2005) i imati priliku iskusiti slušanje koje je usmjereno onomu cilju koji je za njega relevantan (Schäfer, 2016). Izražajnost klasične glazbe uz angažirano slušanje tako može potaknuti postojeću sposobnost subjektivnoga reagiranja na glazbu u onome okruženju koje je za slušatelja najugodnije (Sloboda, 2010), a upravo su afektivna iskustva ključna komponenta korištenja glazbe (North i sur., 2000; Ter Bogt i sur., 2016).

Korelacije glazbenoga obrazovanja te općenito većega izlaganja umjetničkoj glazbi kroz ranije životne periode s navikama slušanja glazbe ukazuju na to da iskustvo pospješuje reagiranje na takvu glazbu i želju za ponovnim slušanjem (Woody i Burns, 2001). Naravno, osobne preferencije i sklonosti određuju kojim će se iskustvima pojedinac izlagati, no prikladno poticanje aktivnijega uključivanja u slušanje i upoznavanje umjetničke glazbe postupno može, barem kod dijela učenika, rezultirati većim užitkom slušanja takve glazbe. Slušanje koje u jednoj mjeri odgovara potrebama učenika poželjno je uklopiti u ostale ishode koje je kroz nastavu potrebno ostvariti (North i sur., 2000; Vidulin i sur., 2020; Woody, 2004).

OGRANIČENJA OVOGA ISTRAŽIVANJA I PRIJEDLOZI ZA BUDUĆA ISTRAŽIVANJA

U ovome su istraživanju ispitane samo neke sklonosti slušanju glazbe, međutim, glazba ispunjava i druge relevantne funkcije, poput one da adolescentima omogućava definirati sebe u odnosu na svoje vršnjake i druge ljude, društvene mreže i kulturu u kojoj žive (North i sur., 2000; Lonsdale i North, 2011). U budućim bi istraživanjima funkcije slušanja glazbe kod srednjoškolaca valjalo dodatno istražiti, a omjer sudionika muškoga i ženskog roda ujednačiti kako bi ispitane razlike bile što reprezentativnije. Još je jedno ograničenje ovoga istraživanja i što se korištenjem modela *MUSIC* propušta ispitati preferencije prema regionalnoj zabavnoj glazbi koju mladi danas slušaju (Pavlović, Benaković, Prpa i Wertag, 2017). Konačno, uzevši u obzir dobivenu pozitivnu povezanost glazbenoga obrazovanja s glazbenim preferencijama i različitim mjerama navika slušanja, u buduća bi istraživanja bilo korisno uključiti veći broj učenika glazbenih škola koji su od svoje najranije dobi kroz svakodnevne školske aktivnosti u izravnome doticaju s glazbom.

LITERATURA

- Boal-Palheiros, G. M. i Harhreaves, D. J. (2001). Listening to music at home and at school. *British Journal of Music Education*, 18(2), 103–118. DOI: 10.1017/S0265051701000213
- Boer, D., Fischer, R., Tekman, G. H., Abubakar, A., Njenga, J. i Zanger, M. (2012). Young people's topography of musical functions: personal, social and cultural experiences with music across genders and six societies. *International Journal of Psychology*, 47(5), 355–369. DOI: 10.1080/00207594.2012.656128
- Bollen, K. i Long, J. (1993). Introduction. U: K. Bollen i J. Long (Ur.), *Testing structural equation models* (str. 1–9). Newbury Park: Sage.
- Chamorro-Premuzic, T. i Furnham, A. (2007). Personality and music: can traits explain how people use music in everyday life? *British Journal of Psychology*, 98(2), 175–185. DOI: 10.1348/000712606X111177
- Chamorro-Premuzic, T., Fagan, P. i Furnham, A. (2010). Personality and uses of music as predictors of preferences for music consensually classified as happy, sad, complex, and social. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 4(4), 205–213. DOI: 10.1037/a0019210
- Chamorro-Premuzic, T., Swami, V. i Cermakova, B. (2012). Individual differences in music consumption are predicted by uses of music and age rather than emotional intelligence, neuroticism, extraversion or openness. *Psychology of Music*, 40(3), 285–300. DOI: 10.1177/0305735610381591
- Clark, S. S. i Giacomantoio, S. G. (2013). Music preferences and empathy: toward predicting prosocial behaviour. *Psychomusicology: Music, Mind and Brain*, 23(3), 177–186. DOI: 10.1037/a0034882
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112, 155–159. DOI: 10.1037//0033-2909.112.1.155
- Colley, A. (2008). Young people's musical taste: relationship with gender and gender-related traits. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(8), 2039–2055. DOI: 10.1111/j.1559-1816.2008.00379.x
- Dobrota, S. i Reić Ercegovac, I. (2014). Students' musical preferences: the role of music education, characteristics of music and personality traits. *Croatian Journal of Education*, 16(2), 363–384.
- Dobrota, S., Reić Ercegovac, I. i Habe, K. (2019). Gender differences in musical taste: the mediating role of functions of music. *Društvena istraživanja*, 28(4), 567–586. DOI: 10.5559/di.28.4.01
- Getz, L. M., Marks, S. i Roy, M. (2014). The influence of stress, optimism, and music training on music uses and preferences. *Psychology of Music*, 42(1), 71–85. DOI: 10.1177/0305735612456727
- Gvozdanović, A., Ilišin, V., Adamović, M., Potočnik, D., Baketa, N. i Kovačić, M. (2019). *Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019.* Zagreb: Friedrich Ebertt Stiftung.

- Hargreaves, D. J., Comber C. i Colley A. (1995). Effects of age, gender and training on musical preferences of British secondary school students. *Journal of Research in Music Education*, 43(3), 242–250. DOI: 10.2307/3345639
- Hu, L. i Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3(4), 424–453. DOI: 10.1037/1082-989X.3.4.424
- Kamenetsky, S. B., Hill, D. S. i Trehub, S. E. (1997). Effect of tempo and dynamics on the perception of emotion in music. *Psychology of Music*, 25(2), 149–160. DOI: 10.1177/0305735697252005
- Lamont, A., Hargreaves, D. J., Marshall, N. A. i Tarrant, M. (2003). Young people's music in and out of school. *British Journal of Music Education*, 20(3), 229–241. DOI: 10.1017/S0265051703005412
- Lonsdale, A. J. i North, A. C. (2011). Why do we listen to music? A uses and gratifications analysis. *British Journal of Psychology*, 102, 108–134. DOI: 10.1348/000712610X506831
- North, A. C., Hargreaves, D. J. i O'Neill, S. A. (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 255–272. DOI: 10.1348/000709900158083
- North, A. C., Hargreaves, D. J. i Hargreaves, J. T. (2004). Uses of music in everyday life. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 22(1), 41–77. DOI: 10.1525/mp.2004.22.1.41
- Pavlović, T., Benaković, T., Prpa, M. i Wertag, A. (2017). Povezanost glazbenih preferencija s osobnim vrijednostima te crtama ličnosti. *Društvena istraživanja*, 26(3), 405–427. DOI: 10.5559/di.26.3.05
- Raviv, A., Bar-Tal, D., Raviv, A. i Ben-Horin, A. (1996). Adolescence idolization of pop singers: causes, expression and reliance. *Journal of Youth and Adolescence*, 25(5), 631–650. DOI: 10.1007/BF01537358
- Reić Ercegovac, I. i Dobrota, S. (2011). Povezanost između glazbenih preferencija, sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petofaktorskog modela. *Psiholgijske teme*, 20(1), 47–66.
- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R. i Levitin, D. J. (2011). The structure of musical preferences: a five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(6), 1139–1157. DOI: 10.1037/a0022406
- Saarikallio, S. i Erkkilä, J. (2007). The role of music in adolescents' mood regulation. *Psychology of Music*, 35(1), 88–109. DOI: 10.1177/0305735607068889
- Schäfer, T. (2016). The goals and effects of music listening and their relationship to the strength of music preference. *PLoS ONE*, 11(3), e0151634. DOI: 10.1371/journal.pone.0151634
- Schäfer, T. i Melhorn, C. (2017). Can personality traits predict musical style preferences? A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 116, 265–273. DOI: 10.1016/j.paid.2017.04.061

- Schwartz, K. D. i Fouts, G. F. (2003). Music preferences, personality style, and developmental issues of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(3), 205–213. DOI: 10.1023/A:1022547520656
- Sloboda, J. A. (1999/2005). Everyday Uses of Music: a Preliminary Study. U: S. W. Yi (Ur.), *Music, Mind, & Science* (str. 354–369). Seoul: Seoul National University Press. (Ponovno otisnuto u: Sloboda, J. A. (2005). *Exploring the musical mind: Cognition, emotion, ability, function* (str. 319–331). Oxford: Oxford University Press.)
- Sloboda, J. A. (2010). *Music in everyday life: The role of emotions*. U: P. N. Juslin i J. A. Sloboda (Ur.), *Series in affective science. Handbook of music and emotion: Theory, research, applications* (str. 493–514). New York: Oxford University Press.
- Ter Bogt, T. F. M., Vieno, A., Doornwaard, S. M., Pastore, M. i van den Eijnden, R. J. J. M. (2016). „You’re not alone”: Music as a source of consolation among adolescents and young adults. *Psychology of Music*, 45(2), 155–171. DOI: 10.1177/0305735616650029
- Västfjäll, D. (2001). Emotion induction through music: a review of the musical mood induction procedure. *Musicae Scientiae*, 5(1), 173–211. DOI: 10.1177/10298649020050S107
- Vella, E. J. i Mills, G. (2017). Personality, uses of music, and music preference: The influence of openness to experience and extraversion. *Psychology of Music*, 45(3), 338–354. DOI: 10.1177/0305735616658957
- Vidulin, S., Plavšić, M. i Žauhar, V. (2020). *Spoznajno-emocionalno slušanje glazbe u školi*. Pula – Rijeka: Sveučilište Jurja Dobrile i Filozofski fakultet u Rijeci.
- Webster, G. D. i Weir, C. G. (2005). Emotional responses to music: Interactive effects of mode, texture, and tempo. *Motivation and Emotion*, 29(1), 19–39. DOI: 10.1007/s11031-005-4414-0
- Wöllner, C., Ginsborg, J. i Williamon, A. (2011). Music researchers’ musical engagement. *Psychology of Music*, 39(3), 364–382. DOI: 10.1177/0305735610381592
- Woody, R. H. (2004). Reality-Based Music Listening in the Classroom: Considering Students’ Natural Responses to Music. *General Music Today*, 17(2), 32–39. DOI: 10.1177/10483713040170020106
- Woody, R. H. i Burns, K. J. (2001). Predicting music appreciation with past emotional responses to music. *Journal of Research in Music Education*, 49(1), 57–70. DOI: 10.2307/3345810
- Žauhar, V. i Levak, N. (2020). Glazbene preferencije prema modelu MUSIC: Povezanost s motivima slušanja glazbe i crtama ličnosti. *Psihologijske teme*, 29(2), 311–337. DOI: 10.31820/pt.29.2.6

Napomena:

Zahvaljujemo Sandi Pletikosić Tončić na pomoći pri prevodenju upitnika te Sanji Bradić, Lini Debelić, Nevi Ljuštini, Ireni Vladislavljević i Igoru Bajšanskom na pomoći u prikupljanju podataka.

PRILOG

Faktorska zasićenja za čestice *Skale aktualnoga korištenja glazbe* u dvije konfirmatorne faktorske analize

SKALA AKTUALNOGA KORIŠTENJA GLAZBE	KONFIRMATORNA FAKTORSKA ANALIZA S	
	10 čestica β	8 čestica β
1. Kupujem glazbu iz <i>online</i> -glazbenih dućana (<i>iTunes</i> , <i>7digital</i> i sl.).	.20	
2. Besplatno skidam glazbu s internetskih stranica.	.21	
3. Dijelim glazbu (izmjenjujem, snimam, posuđujem) s prijateljima ili kolegama.	.40	.37
4. Čitam biografije glazbenika (<i>online</i> /knjige/časopisi).	.61	.61
5. Osvježavam svoj <i>mp3 player</i> novom glazbom.	.33	.30
6. Gledam televizijske programe ili filmove o glazbenicima.	.60	.62
7. Posjećujem glazbene koncerte ili recitale.	.54	.55
8. Posjećujem glazbene trgovine (<i>Croatia Records</i> , <i>Dallas Music Shop</i> ili sl.) s namjerom kupovanja glazbe.	.53	.51
9. Sviram glazbeni instrument ili pjevam.	.55	.55
10. Zamišljam se kako izvodim pjesmu koju slušam.	.49	.50

Napomena: Sva su faktorska zasićenja značajna na razini $p < .001$. Redoslijed čestica zadržan je kao kod Chamorro-Premuzica i sur. (2012) radi lakše usporedivosti.

Relationships Between Music Preferences and Listening Habits in Secondary School Students

Summary

The aim of the study was to examine the relationships between music preferences and listening habits in secondary school students. Participants were 329 students (71.7 % female) from secondary schools in Rijeka, Pula, Pazin and Opatija (Croatia). On average, they were 16 years old ($SD = 1.27$). The majority of participants had no music education (76 %), 14 % of participants finished primary music school, and 10 % of participants attended secondary music school at the moment of participating in the study. The participants judged their liking of 21 musical excerpts that were used to measure preferences for mellow, intense, sophisticated, unpretentious, and contemporary music (Rentfrow et al., 2011). They filled in the *Uses of Music Inventory* (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007) measuring tendencies toward listening to music emotionally, cognitively and as a background to other activities, and assessed whether they listen to music to change their mood (Sloboda, 1999/2005; Wöllner et al., 2011). Also, they filled in the *Music Consumption Scale* (Chamorro-Premuzic et al., 2012) measuring actual use of music. The results showed that, when controlling for gender, age and music education, emotional use of music positively predicted the preference for contemporary music, and cognitive use of music positively predicted the preference for intense music. Positive predictors of the preference for sophisticated music were cognitive use of music and listening to music with the aim of mood change. Actual music consumption was positively predicted by cognitive and background uses of music, as well as by listening to music with the aim of mood change. The implications of the results for music teaching in general education schools are discussed since music preferences and listening habits of secondary school students can be considered when designing music tasks and activities aimed at better acceptance of art music.

Keywords: music consumption, music preferences, secondary school students, uses of music